Ч. 218 (12.874). Львів, середа 30. вересня 1931. Pocztowa opłata zryczałtowana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол., Четвертьрічно 15·00 „, Піврічно 30·00 „, Річно 60·00 „.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і канад. Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр. Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 25-41. „ Друкарні: 28-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Втеча золота і радянські пляни.

В товаровім обігу модерної господарки грає золото такуж ролю, як кров в живім організмі. Але золото має вартість і виконує своє призначення лише тоді, коли перебуває в постійному русі, безпосередньо чи у вигляді банкнотів. Господарська кріза в цілім світі відбилась цілком зрозуміло дуже відемно й на нормальнім обігу золота, значна втеча золотих резерв заганяє у свою чергу крізу з її хронічного стану в стан горячкового загострення. В своїм обігу переходить золото чи його еквіваленти три головні стадії, якими є приватний щадник, приватні банки та державний банк, врешті промисл і торг, звідки вертає знов до заробітника та щадника, щоб розпочати наново обіг. Коли вже щадники поминають приватні банки, які стоять в тіснішім звязку з підприємцями, тоді виринають часткові крізи та загальне утруднення нормального розвитку господарства; втратаж довіря вкладачів до банку власної держави викликує фінансову катастрофу. Починається тоді втеча золота з банків до приватних щадників в тих державах, де виміна золота на банкноти обовязкова, та втеча від менше певної до більше певної валюти в державах, що не мають золотого рівноважника. Всі заборони та штучні засоби побороти брак довіря громадянства до держави мають лише тимчасовий успіх і шкодять дуже нормальному розвиткові господарки.

В Англії, країні клясичного розвитку капіталізму, вибухла й валютова кріза в її клясичній формі. Золото з державного банку Англії втікало не лише літаками до Франції та більш звичайними шляхами до Голяндії, а й у значній мірі до кишень самого англійського громадянства, переполошеного подіями, можність яких в Англії припускали хіба ті, що свідомо їх готували.

Гостра кріза краща ніж хронічна в тім відношенні, що вона звертає на себе увагу всіх і жадає владно негайного полагодження. Тому фінансова кріза Англії викликала де-де більше ніж німецька кріза, зусилля світового капіталу для уздоровлення світової господарки.

Дня 23. вересня заявив французький міністр фінансів Флянден, в господарчій комісії Союзу Народів між іншим, що „повне довіря можна відбудувати лише шляхом фінансової допомоги акції. Інтернаціональнаж кредитова акція зможе поділати лише в атмосфері зростаючого заспокоєння... Постепенна відбудова виміни товарів та вільного обігу капіталу можлива лише спільними зусиллями та інтернаціональною призадумою".

Чи можна буде відбудувати довіря лише цим шляхом, покаже найближча будучність. Але зруйнували те довіря не самі лише господарські, а й політичні чинники. Німецькі часописи повідомляють, що останнім ударом, який захитав англійський фунт штерлінгів, були відомі події в англійській фльоті. Всупереч першим вісткам виявляється, що моряки в часі страйку співали не лише патріотичні пісні, а й революційні і що страйк моряків таки виявив московську пропаганду в англійській фльоті, дарма, що більшовицькою пропагандою зачеплена покищо лише дуже маленька частина англійських моряків.

Московський уряд в останніх роках систематично й послідовно ширив неспокій та руйнував довіря европейських мас до трівкости міжнародньої господарки. Фінансова та політична спекуляція деяких европейських урядів на „мирну еволюцію" більшовизму відчиняла широко двері світовій руїнницькій акції Радянщини. Стратегічний відворот більшовизму в останніх місяцях витали деякі наївні державні мужі як остаточний поворот московських володарів в лоно світового капіталізму. В Женеві прислухались з захопленням облудній демагогії Літвінова в той час, як більшовики готували влучний удар в Льондоні. В обороні Літвінова та його европейських прихильників треба врештою сказати, що тактика цього больш. дипльомата була справді дуже зручна. „Берл. Тгт." з 17. ц. м. повідомляв навіть, що між Літвіновим та Комінтерном істнує різка ріжниця поглядів на вонішню політику, що Комінтерн нападає на комісаріят закордонних справ за його політику наближення до Франції, тримаючись тої думки, що саме майбутня зима дає передумови для „ґенеральної проби світової революції", бо — мовляв — в середущій Европі, в Еспанії та на Балкані треба чекати тяжких соціяльних та політичних заворушень. А Літвінов та Крестінський „бояться", що діяльність Комінтерну зірве добрі взаємини між Радянщиною та багатьома державами Европи, коли тимчасом радянська господарка та пятилітка потребують можливо найкращих взаємин з якнайбільшим числом держав..

Можна думати, що швидкий розвиток фінансової крізи в Европі причиниться до перемоги поглядів Комінтерну. До тогож Літвінов не осягнув в Женеві ніяких конкретних успіхів і не привіз до Москви навіть надії на більші позички. Таким чином зміна більшовицького фронту супроти Европи досить зрозуміла. „Ізвестія" з 20. вересня повні гострих нападів на Союз Народів і стверджують з найбільшим вдоволенням дальший відплив золота з Англії та поглиблення її фінансової крізи. Офіціяльнеж повідомлення радянської радієстації з 23. вересня йде вже значно далі й голосить з нагоди крізи англійської валюти, що „британська світова держава в останніх тижнях може вже не істнує. Англія стоїть над безоднею. Справою кольоніяльних народів, а передовсім Індії є зрозуміти, що тепер час не сідати до конференції Круглого Стола, а кинутися до боротьби". Як бачимо, побожні бажання більшовиків впливають сильно на оживлення їхньої фантазії.

При цій нагоді варто згадати, що декілька тижнів тому „Ізвестія" подали величезний фейлетон, де автор порівнює становище неросійських народів Радянщини зі становищем ріжних кольоніяльних народів від Британської Індії аж до негрів Камеруну. Подано тут багато статистики з одного і з другого боку, яка мала довести, в якім раю живуть радянські народи в порівнанню з іншими кольоніяльними народами. Статистики розстріляних, ув'язнених та знищених на Соловках українців в цім фейлетоні — на превеликий жаль — не було. Але дуже цікавий він тим, що там виразно признають Україну та інші немосковські терени кольоніями Московщини.

З цього погляду пляни московського уряду перенести боротьбу на терени кольоніяльних народів треба щиро привитати.

М. Донько.

„Розводові справи".

(Кореспонденція з Волині).

Так звані „розводові справи" („бракоразводния дела") в Православній Церкві на наших північно-західних землях є таким аморальним, деморалізуючим і ганебним явищем, що про нього годі мовчати.

Не кажемо про ріжні погляди на проблему нерозривности чи розривности вінчання, яке всетаки істнує, а про практику самого розвязування подруж, що завела вища церковна — православна влада в Польщі, та про оплату консисторської розводової процедури.

Нераз чуємо про випадки подруж, яким — мовляв — краще дати можливість розійтися, взаїмно „не звязуючи себе" й почати „нове життя". Війна й революція додали до раньше відомих обставин, серед яких гармонійне подруже життя стає неможливим, ще обставини специфічні: загибіль одного з членів подружа, „невідома відсутність" і свідоме кинення чоловіка жінкою чи навпаки. Життя „осиротілого" чи свідомо покиненого члена подружа є тим важче, чим більше залишається на його руках дітей і чим менше має він робочих сил до ведення господарства. Тому таке вимушене сепаратне життя членів фактично неістнуючих подруж є особливо важке у селянському стані й головним чином жінок з дітьми. Все це відомі речі, над якими бідкають і морочаться і теольоги і економісти і політики, бо вони мають надзвичайно поважне і глибоке значіння. Маючи на увазі згадані повоєнні обставини, законодавство в Польщі дає можливість розводитися чи розвязувати шлюби при „невідомій відсутності" одного з членів подружа, поруч з іншими обставинами, які такі розводи допускають. Але церковні керманичі зараз-же обложили своїм „продналогом" цю законну полекшу для покривджених життям людей, подвоюючи їм прикрости, горе й штовхаючи до гріха. Чи легко бідному безземельному чи малоземельному селянинові, вичерпаному вимушеним сепаратним життям з дітьми, добути кількасот золотих на оплату конститорської процедури („нормальна" оплата 300 зол.)? (Як відомо, православна церква допускає взагалі можливість розводів, чого нема у католицькій церкві).

І ось перед такими бідними, релігійно настроєними людьми, що дивляться на шлюб, як на тайну, консисторії ставлять питання: або надалі вести своє важке життя без змін, або пуститися на життя „незаконне", нешлюбне. Для подібних бідаків консисторії витворюють свого роду трагедії, для решти маси — спокусу, а для безбожників (на Волині вони виступають вже й організовано!) добрий ґрунт для „праці".

З багатьох фактів подаємо тут один з характеристичніших. У селі С. на Волині живе бідний селянин, якого жінка давно кинула, залишивши йому кількоро дітей. Важко було йому жити. Почав старатися за розвід, щоби наново одружитися й цим придбати собі помічницю й робітницю. Консисторія зажадала 300 зол. Продав, що міг, і нашкробав 75 зол. За бідняка вступився місцевий православний священик, просив консисторію змилосердитися над бідняком. Здавалося, що справа на добрій дорозі. Заплатив селянин 75 зол. і чекає розводу. Та враз приходить папір: заплатити решту належности — 225 зол. Нещасний чоловік підрахував, що коли продав би корову, спромігсяб заплатити ще 75 зол., та консисторія „свято" виконує приписи й на таку уступку не пішла. А життя для селянина стало вже неможливим. І ось одного дня священик чує в хаті селянина музику: селянин одружився „цивільним шлюбом", себто просто взяв собі другу жінку й живе. Тепер інші селяни чухають потилиці й кажуть, що так „женитися" вигідніше, бо дешевше. А молоді безбожники седа мають у руках незбивний козир

Дуже часто трапляються й такі випадки: чоловіки або попропадали або просто кинули своїх жінок з дітьми й живуть десь у „невідомій відсутності". Жінка не може упоратися з господарством і приймає собі парубка. Справа людська — зійшлися, подобалися та й призвичаїлися одно до одного. Виникає питання про шлюб. Знов триста золотих на розвід перехрещує всі їхні добрі пляни. І живуть собі господиня з парубком, як подружа, на світ зявляються діти, викликаючи згіршення і спокусу.

Грошева підстава „розводових справ" витворює і інші анормальности. Трапляються серед священиків такі, що всупереч свому обовязкові сіяти згоду між подружами і цементувати їх своїм пастирським впливом, самі займаються „бракоразводними делами", — звичайно, коли мають до діла з багатими людьми, в яких можна дещо заробити!...

Спостерігаємо ще гірше явище: люди інших ісповідань, буває, дуже низької моральної вартости, використовують Православну Церкву, як „шлюборозводове бюро". Йдуть туди, умовляються щодо оплати розводу й всякої іншої процедури, потім фіктивно приймають православя, одержують розвід і відходять у сторону, як від кожного іншого бюра. А майстри від розводів, потираючи руки, кажуть з задоволенням, що це „дохідна стаття" та й приємна, бо іноді й „чарка" буває.

Отак сполучається таінство з грошевою оплатою й всякими „дійствами" низького морального характеру. Але найгіршою стороною цього сумного явища, як сказано вище, є трагічне положення бідного сільського елементу й деморалізація наших покищо здорових народніх мас.

Українське громадянство має своїм моральним обовязком гостро виступити проти подібних „розводових" практик в імя духового здоровля нашого народу.

Senex.

Урухомлення української ґімназії в Рогатині.

Вписи на основі нової концесії.

Головна Управа Рідної Школи повідомляє інтересованих, що до української ґімназії „Р. Ш." в Рогатині оголошує вписи до кляс I-VII. до 20 жовтня включно. А саме:

1. Всі ученики бувшої ґімназії „Р. Ш." в Рогатині будуть прийняті до тих самих кляс, в яких були у хвилі розвязання ґімназії **без вступних іспитів.**

2. До кляс безпосередньо вищих після зложення вступних іспитів.

Речинець вступних іспитів і початок шк. року оголоситься на днях.

Головна Управа урухомлює ґімназію **на основі нової концесії Кураторії Л. Ш. О. рескриптом з дня 21. вересня 1931. № II. — 13903/31.**

Головна Управа „Р. Ш."

—o—

Після Берліна — Рим?

Париський кореспондент „Попольо ді Рома" повідомляє, що можливо, що Ляваль і Бріян після повороту з Берліна, а перед виїздом до Америки, відвідають Рим.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Інтерпеляції в англійськім парляменті в українській справі.

Дня 21-го вересня ц. р. в анґлійськім парляменті звернувся посол Мальон із запитом до заступника міністра закордонних справ, чи Комітет Трьох призначений Радою Ліґи Націй для розгляненння українських петицій збереться знову? Міністер відповів, що цей Комітет зійшовся і рішив поставити згадані петиції на денний порядок Ради.

24-го вересня посол Мальон поставив новий запит, чому речинець розгляненння петицій відклали аж до січня, замість розглядати їх негайно? Відповідь на це була, що матеріял згаданих петицій надто великий, щоби можна було їх негайно розглядати.

—o—

Після смерти М. Галущинського.

ПРОЩАЛЬНЕ СЛОВО ГОЛОВИ УНДО Д-РА ДМИТРА ЛЕВИЦЬКОГО.

Українське Національно-Демократичне Обєднання доручило мені попрощати востаннє члена свого Центрального Комітету і великого українського громадянина, Михайла Галущинського.

Доручення це і сумне і тяжке. Сумно мені, як людині, прощати мого найкращого приятеля і товариша. Та ще тяжче мені, як громадянинові, прощати востаннє Того, що своїм талантом, своєю посвятою та своєю працею проводив поверх 30 літ своїм товаришам у громадській роботі та в найтяжчому лихолітті нашого народу віддав йому дуже великі послуги.

Михайло Галущинський як ґімназійний ученик проводить тайній „Студентській Громаді", як студент університету проводить в „Академічній Громаді" у Львові і Товаристві „Січ" у Відні, як ґімназійний учитель і директор проводить у вихованні молоді і в національній роботі Золочівщини й Рогатинщини. З вибухом світової війни стає першим командантом завязку нашої національної армії, Українських Січових Стрільців, а по заломанні наших збройних зусиль стає до важкої праці гоїти тяжкі рани, задавані нам воєнними невдачами. У признанні тих великих заслуг Покійного український нарід наділює його найбільш почесним, але рівночасно й найтяжчим становищем, вибираючи його у 1923 р. головою найстаршого нашого Товариства „Просвіта", а в 1928 і 1930 р. членом нашої Парляментарної Репрезентації до варшавських законодатних установ.

Літа до 1923 року — це щасливі літа в житті Покійного. Ентузіяст у студентській роботі, ентузіяст у роботі педагоґічній і культурно-громадській, ентузіяст у крівавих змаганнях за волю свого народу. Він життєрадісний, з усміхненим лицем, іде у прямий, безкомпромісовий бій і тягне за собою своїх товаришів за кращі ідеали свого народу й цілого людства. З вибором його в 1923 р. на голову „Просвіти", а відтак на сенатора й посла до варшавського сойму, боротьба за ідеали з ідеальної сфери переходить у нього на боротьбу з прикрою дійсністю. Він, що орлиними крилами хотів літати над землею, шукати правди, справедливости і краси, попав у дійсність приземелля, став проти своєї волі громадянином-політиком недержавного народу, українського народу. Чужі і свої кидають йому колоду за колодою під ноги, його найкращі, найліпше обдумані пляни розбиваються об мур чужого насилля і свого непорозуміння. Довго бореться Покійний, обіздить цілу нашу країну по цей і той бік сокальського кордону, по цей і той бік Карпат. Нема майже ні одної закутини нашої Землі в межах Польщі, де не лунало б його розумне і красномовне слово. Та наша дійсність твердша за нього. Ломляться крила, остигає запал, на лиці появляється знамя болю, вяне молоде буйне здоровля і в молодому віці паде з розбитим мозком і серцем Той, що весь свій мозок і все своє серце віддав на службу свого рідного, нещасного народу.

Та проте, здається, не було до передучора між живучими українцями в Польщі такого знаного, любленого і так поважаного діяча, як Михайло Галущинський, і нема, здається, українця чи українки, які сьогодні не відчували б тяжкого болю по втраті Великого Громадянина. Щойно історія оцінить як слід його заслуги.

Наша партія клонить сьогодні низько голова перед Твоїми Тлінними Останками. Дорогий і Незабутний Михайле, і вірить, що Твоя праця не піде даром, що Твої ідеали сповняться!

СЛОВО ПОСЛА С. ХРУЦЬКОГО.

Припав мені сумний обовязок прощати Михайла Галущинського від українців Волині, Холмщини і Полісся. Ті землі знали Покійного не тільки з його цінних фахових публікацій з ділянки позашкільної освіти. Михайло Галущинський найчастіше зі всіх діячів, українців Галичини, відвідував північно-західні землі, хоч як був перетяжений працею і часто западав на здоровлю. Майже всі повітові міста Волині, Холмщини й Полісся, а подекуди і села мали щастя бачити у себе Покійного чи то на культурно-освітніх і кооперативних курсах, чи на освітніх святах, чи на зборах місцевих „Просвіт". І всюди своїм глибоким патріотизмом, високим ідеалізмом, небуденною інтеліґенцією, великим знанням, рідкою сердечністю і надзвичайною простотою він зєднував собі прихильність та здобував глибоку пошану і то однаково серед інтеліґенції, як і в широких масах народніх. І всюди після його виступів з новою силою прокидалось бажання про обєднання волинських „Просвіт" з Матірним Т-вом у Львові.

З гордощами прислуховувались ми і знаменитим промовам Покійного в соймі і сенаті, що високо підносили авторитет українського імени.

Без перебільшення отже можна сказати, що ніхто не тільки з галичан, але і з місцевих діячів не тішився на північно-західних землях такою популярністю, як Покійний. Тому на вістку про його несподівану смерть засумували наші землі Волинь, Холм і Полісся.

Приймиж від них останній прощальний поклін, сповитий у смуток і глибокий жаль.

ЗАЯВИ СПІВЧУТТЯ.

Крім поданих у вчорашньому числі „Діла" телеґрафічних, письменних та зложених устно заяв співчуття після смерти Мих. Галущинського, згадаємо нині дальші заяви співчуття, що наспіли чи то до Т-ва „Просвіта", чи до канцелярії УНДО, чи до нашої Редакції, чи до родини. Ці заяви — це переважно телеґрами, а в меншій частині письма. Ось вони:

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 30. ВЕРЕСНЯ 1931.

ЯР. [illegible] 6)

Слідами козацької слави.

(Докінчення.)

Цікава розмова з черцем. — Його погляд на українських героїв. — Прощання. — В українському ресторані у Плещеві. — Поворотна дорога. — Про вагу поїздки до Берестечка.

— Чому російський уряд так дуже занявся тими могилами? — питаю.

— Ха, ха, ха! Питаєте, чому? Таж наслідком берестецької битви Хмельницький був змушений пристати на союз з царем, через цей союз Росія зискала великий шмат прекрасної землі з підлеглим народом. І як тут не дбати про памятник?...

Він зпід лоба поглянув на нас і продовжав: Хоч битву цю виграли поляки, бо мали втроє більше війська, то все таки під моральним оглядом виграли її козаки. У всіх отвертих боях вони перемогли, а вже чудів відваги й самопосвяти доказало триста останніх козаків.

— Про цих наших триста героїв знає мало хто з українців, але про героїв зпід Термопіль знає кожний і ними захоплюється!

— Ми, українці, за мало реклямуємося, ви погляньте на чужинців: у них кожний герой, кожна місцевість славна й чудесна.

— Овва, дивуюся, то ви теж українець, а ми так стримано балакали, думали: москаль.

Чернець усміхається: „Так, я українець, але вже звик балакати „по русски"; та коли стрінеться рідна душа, годі витримати: чоловік не камінь — завжди змякне, зрадиться...

— Ах, Боже! Що це ви такий страхополох! Виж живете на такій геройській землі, а боягуз, трус такий... Невжеж вам не стидно?

Він зніяковів, наче панянка, ми стали посміхатися, але вкінці дуже сердечно розпрощалися.

— Глянь, там іде якийсь послушник мабуть, але комічний який, в самих штанах воду носить, — звертає мені увагу товаришка.

— В штанах воду носить, а то що за чудасія? — підхоплює один з панів.

— Ах, йой! Не бачите? В штанах убраний, а коски заплетені зеленою биндою, ха, ха!

— Він мабуть з китайців

— Але де, то послушник, патли заплів, щоб не заваджали.

— Але, панство, ви забавляєтеся дурничками, а тут дещо перекусити пора!

Ми підіхали через річку Пляшівку до села Плешева й тут в українському ресторані поживилися. Дуже мило вразило нас те, що ресторан веде українець, а головно його дві симпатичні дочки, які весь час балакали з нами, цікаво розпитуючи про наші відносини.

Вже добре зполудня ми вибралися в поворотну дорогу. Дорога була така сама, але стала якась ніби краща; вправді, курява прикрила нас зі всім, але ми почувалися краще і це не видалося вже таким страшним. Саме серед ліса почало дуже лискати та греміти, а тут на тобі! Пятнацять верств перед носом! Але якось вітер порозганяв хмари і ми на вечір заїхали до Радивилова, а звідти, після пятьгодинного чекання на поїзд, до хати.

Прогулька до Берестечка незвичайно прикра наслідком неможливої комунікації, але все таки її повинні ми зробити як прощу, щоб на могилах безпримірно-нелюдської відваги набрати духа до життєвої праці-боротьби.

—o—

Філії „Просвіти“: в Яворові, Грималові, Товмачі, Зборові, Городенці, Косові, Снятині, Богородчанах, Сяноці, Монастириськах, Долині, Теребовлі, Кракові, Кутах, Лежайську, Копичинцях, Станиславові, Тернополі, Солотвині, Надвірній, Калуші, Заліщиках, Сокалі, Белзі, Бродах, Підгайцях, Сколім, ім. Шевченка у Львові, ім. Шашкевича у Львові, Повітова Просвіта в Луцьку, Повітова Просвіта в Бересті.

Читальні „Просвіти“: в Немирові, Винниках, Судовій Вишні, Кпігиничах, Борщеві, Сокільниках, Завалові, Сяноці, Ряшеві, Усті Зеленому, Литвинові, Золотниках, Микулинцях, Монастириськах, Станиславові-Гірці, Надвірній, Лежайську.

Інші українські установи: Сокіл-Батько, Спортове Товариство „Україна“, Товариство українських ремісників, промисловців і торговців „Зоря“ у Львові, Українське Технічне Товариство у Львові, Українське Протиалькогольне Товариство „Відродження“ у Львові, Союз Українських Купців у Львові, Український Наук. Інститут у Варшаві, районова молочарня в Немирові, Повіт. Т-во Кредитове в Немирові, музична секція чит. „Просвіти“ в Немирові, „Ощадність“ — повіт. кооператива дрібного кредиту у Винниках, Українське Торговельне Т-во у Винниках, Кружок „Р. Ш.“ у Винниках, всі українські товариства в Яворові (на окремому, прегарно виготовленому картоні з печатками товариств і підписами голов та секретарів виділів), всі українські товариства в Бродах (теж з печатками й підписами управ), Повітовий Союз, Украінбанк і Кружок „Р. Ш.“ в Копичинцях, Кружок „Р. Ш.“ в Борщеві, Кружок „Р. Ш.“, філія „Сільського Господаря“, Український Кооперативний Банк, українське спорт. т-во „Бескид“, Міщанська Єдність, т-во „Луг“ та філія Т-ва охорони дітей і опіки над молодю в Надвірній, Кружок „Р. Ш.“, філія „Союзу Українок“ і т-во „Сокіл“ у Сколім, Українська Бесіда, Українська Каса, Кружок „Р. Ш.“ і Повіт. Нар. Комітет УНДО в Заліщиках, філія „Учительської Громади“ в Стрию, управа української гімназії в Дрогобичі „Рідна Школа“ в ЧСР, всі українські установи в Бересті, Український Центральний Комітет у Торуні, Український Банк в Луцьку, Т-во ім. Лесі Українки в Луцьку, установи і громадянство Товстеччини (пов. Заліщики), Повітовий Комітет УНДО в Копичинцях, Повітовий Союз Кооператив і виділ „Союзу Українок“ у Городенці, протоігумен о. Стефан Решетило іменем Галицької Провінції Чина св. Василія Великого (окремо до Т-ва „Просвіта“ і до Української Парл. Репрезентації), Окружний Союз Кооператив у Ковлі.

Окремі громадяни: радн. Ілля Кокоруда, сенатор д-р Іван Макух (окремо до Т-ва „Просвіта“ і до Української Парл. Репрезентації), бувші старшини і стрільці судового повіту Немирів за підписами Івана Купріяна й Теодора Писарівського, інж. Мих. Дзвдзінський з Лежайська, Микола Ковалевський з Варшави, Олександер Ковалевський з Луцька, Евген Богуславський з Кремянця, Борис Жепецький з Варшави, адв. д-р Василь Блавацький з Сянока.

Неукраїнські установи і громадяни: „Інститут дослідів справ національностей“ у Варшаві за підписами Леона Василевського і Станислава Папроцького, посол Михайло Руг в імени Парляментарного Клюбу Стронніцтва Людового, посол д-р Г. Розмарін іменем Жидівського Клюбу, міністр освіти Єнджеєвич, маршал сойму Світальський, льв. воєвода д-р Ружнецький, полковник Роговський, сенатор Станислав Домбський, б. посол Іполит Слівінський з Варшави, посол Фабіян Єреміч і ін.

Тут замітимо, що численні філії і читальні „Просвіти“, відбувши у себе жалібні сходини, вислали окремі делегації на похорони, про що й повідомили Гол. Виділ Просвіти“. Деякі філії, як ось філія в Калуші, видали у себе посмертні клепсидри, повідомляючи ось-так громадянство про смерть голови „Просвіти“.

ВІНКИ

Вінки зложили:

Філії: Львів-повіт, Львів.-місто, Рава Руська, Радехів, Камінка Струм., Ходорів (також „Рідна Школа“), Рогатин, Бучач, Перемишль, Підгайці, Щирець, Самбір, Ходорів, Городок, Городенка, Лежайськ, Яворів, Ярослав, Тисьмениця, Комарно, Коломия.

Читальні: середмістя-Львів, Мшана, Зниняч, Винники, Рудно, Замарстинів, Ременів, Знесіння, Горожанна Велика, Дуліби, Ходорів, Богданівка (крім того молодь читальні), Стрілиська Нові, Сигнівка, Лисиничі, Жовківське-Львів, Немирів, Якимчиці, Львів-Личаків, Скнилів, Збоїська, Левандівка, Загіря, Городецьке передмістя, Кнісело, Волощина й інші.

Крім того зложили вінки: діти Покійного, сестра і брати, Головний Виділ „Просвіти“, службовики Т-ва, УНДО, Червона Калина, Українська Парл. Репрезентація, бувші члени УГА, Українське Січ. Стрілецтво, Дмитро й Анна Левицькі, Андрій Ліницький, Т-во допомоги емігрантам з В. України, відділ У. Ц. К. у Львові, Яворівщина, Радехівщина, учні-рогатинці, учні філії акад. гімн., Т-во „Молода Громада“, Український Центр. Комітет у Польщі, Рогатинщина, „Рідна Школа“ в Збоїськах, Господарська Школа в Милованні, учит. збір головної гімназії у Львові, Т-во „Дністер“, маршалок сойму, Золочівщина, молодь Торг. Школи „Просвіти“, Ярославщина, Городенщина.

ЗАМІСТЬ ВІНЦЯ НА МОГИЛУ ПОКІЙНОГО.

Замість вінця на могилу бл. п. Михайла Галущинського зложили на Т-во „Просвіта“ у Львові: 1) Михайло Кліщ зі Львова 5 зол., 2) філія „Просвіти“ в Сокалі 40 зол., 3) чит. „Просвіти“ в Судовій Вишні 10 зол., 4) філія „Просвіти“ в Перемишлі 60 зол., 5) посол Зиновій Пеленський 10 зол., 6) філія „Просвіти“ в Янові 10 зол., 7) Повітове Т-во „Просвіта“ в Луцьку 10 зол., 8) Український Коопер. Банк в Луцьку 20 зол., 9) Іларій Бринкович з Тернополя 5 зол., 10) д-р Олекса Олійник з Тернополя 5 зол., 11) Союз Українських Купців у Львові 10 зол., 12) чит. „Просвіти“ у Миклашеві 5 зол.

•

В доповненні до нашого вчорашнього звідомлення з похоронів подаємо, що іменем Городенщини прощав пок. голову „Просвіти“ адв. д-р *Окуневський.*

КРІЗЬ ЕНДЕЦЬКІ ОКУЛЯРИ.

Манїфестаційно-масовий характер участи українського громадянства у недільних величавих похоронах Михайла Галущинського, який кидався у вічі кожному прохожому, врешті й замішання в цілому комунікаційному русі в місті, викликане перерванням на які дві години двох головних комунікаційних артерій (вул. Руська — Ринок та площі Галицька й Бернардинська), примусило всі польські львівські газети помістити коротші чи довші замітки про смерть Покійного і його похорони. „Ґазета Поранна“ і „Слово Польске“ принесли гарну фотографічну знимку Покійного. Не обійшлось, очевидно, від одностороньо-тенденційного підкреслення при цій нагоді політичних поглядів Покійного (деж би „Слово Польске“ відмовилося колинебудь від приємности використати смерть людини для своїх політичних цілей, — цеж одна зі спеціяльностей тої газети!), але на загал усі звістки про смерть і похорони Михайла Галущинського були втримані в досить обєктивному тоні. Тільки ендецький *„Курєр Львовскі“* таки не втерпів: не могло в його свідомості поміститися, щоби стільки українців взагалі було у Львові! Отже тих „кілька тисяч“ осіб „спроваджено переважно поза Львова“, а сам похорон „мав характер манїфестації уділових укр. сфер“. Такий погляд на недільні похорони вказує ще раз на знамениту „зорієнтованість“ польських ендеків в українських справах. Самому УНДО-ві цей погляд не робить нечести: бо коли це дійсно була лише „уділова“ манїфестація, то, видно, ця партія є наймогутнішою силою, яку колинебудь справоздавець „Курєра Львовского“ бачив...

—o—

Пятий Зїзд Аґрономів „Сільського Господаря“.

Пятий Зїзд Агрономів „Сільського Господаря“ відбувся у Львові, дня 25. вересня н. р. Взяло в ньому участь 24 агрономів, в тому числі 16 агрономів повітових, делегати „Маслосоюзу“, „Центросоюзу“ і референти „Сільського Господаря“. Зїздові проводив член Президії „Сільського Господаря“ інж. *Андрій Палій.* В попередньому, четвертому Зїзді Агрономів, який відбувся 11. квітня 1930 р. взяло участь 29 агрономів, з того таксамо 16 повітових агрономів і львівських 13. Як з того видно, теперішній Зїзд, не зважаючи на тяжку скруту, був у відношенні до повітових аґрономів рівно сильний як і попередній.

Реферат про організаційні справи „Сільського Господаря“ і пляни праці в краю виголосив інж. *Е. Храплівий.* В дискусії над рефератом промовляло 11 учасників, після чого намічено ці реальні основи, на яких буде спиратися дальша праця нашого Господарського Товариства.

Реферат про агротехнічні справи, виголосив інж. *А. Романенко,* який рівночасно представив всі потреби краю в цьому напрямку, використовуючи особисту перевірку праці в 13 повітах.

Реферат про зоотехнічні справи, та головно про контролю молочности, плекання беконів на бекони та розводження несливих курей, виголосив інж. д-р *М. Холевчук.* Над цими обома рефератами забирало голос 10 агрономів і в дискусії усталено напрямні праці обох цих найважніших ділянок сільського господарства.

Після рефератів обговорено ще пасічницькі справи, які реферував інж. *М. Боровський* та деякі дрібніші біжучі справи.

Зїзд оформив наслідки своєї праці в низку резолюцій, які будуть оголошені в нашій економічній пресі.

Цей Зїзд виказав, що здорова праця, яку Товариство „Сільський Господар“ при співучасти інших господарських установ веде в ділянці піднесення сільського господарства, має кріпкі основи та що на будуче вдасться цю працю далеко поширити в цілому краю. А цієї праці наші хлібороби потребують якнайбільше, тому вона повинна стрінутися з допомогою широких мас нашого хліборобського населення, а покрема з підтримкою усіх господарських і культурних чинників на місцях.

Після Зїзду відбулося конституююче засідання *Секції Агрономів при Українськім Технічнім Товаристві,* яке вибрало на голову Секції інж. А. Романенка, а на секретаря інж. М. Мудрохівну. Ця Секція при У. Т. Т. буде становою організацією наших агрономів, якої дотепер не було.

Польська преса про виставку українських малярів.

Поважна помилка п. В. Козіцького.

У вчорашньому „Слові Польскому“ появився великий — на 8 стовпців — фейлєтон відомого польського мистецького критика й рецензента тої газети Владислава Козіцького п. н. „Виставка українських малярів“. Мова про виставку „Ассоціяції незалежних українських малярів“. Оцінка на загал прихильна. Вона зауважує вправді, що „під оглядом загальної артистичної вартости виставка представляється скромно“, „але має пристойний рівень і відслонює кілька малярських талантів непересічної міри“. Найбільше уваги й місця присвячує рецензент арт. О. Новаківському, про якого каже, що „Новаківський є безперечно найбільшим сучасним українським малярем, — талантом європейської мірки“. З черги у прихильному тоні обговорює творчість Грищенка, Глущенка, Гординського, Бутовича (цих двох останніх порівнює з польською маляркою Стриєнською), Борачка, Андрієнка, Перебийноса, Перфецького й Зарицької. Про образи чужинецьких малярів, італійців і французів, каже, що „це радше візитові білети, які свідчать про звязок української паризької групи з західними авангардистами“.

Це все, очевидно, субєктивні погляди критика-рецензента, який — як кожний критик — має в ділянці оцінки необмежені права. Зате грубо помиляється п. Козіцький щодо одного факту. Він твердить, що „перша виставка „Ассоціяції незалежних українських малярів“, уладжена заходами пп. дир. Свєнціцького, Гординського й Ковжуна в будинку Українського Національного Музею при вул. Мохнацького, є одночасно першою виставкою українського (руского, — автор вживає скрізь поліційної термінольоґії — прим. Ред.) малярства у Львові. Є це культурний факт, гідний признання, і заслуговуючий на якнайбільшу прихильність з польського боку“.

Отже треба пригадати, що українських малярських виставок, і то виставок поважних та дбайливих, було вже у Львові безліч. Не рахуючи виставок передвоєнних, вже в часах післявоєнних в салях Наукового Т-ва ім. Шевченка відбулися три виставки артистів-малярів, згуртованих в „Гуртку діячів українського мистецтва“. Окремо три виставки організувала Управа Національного Музею; останньою з тих поважних виставок була величава посмертна виставка творчости Петра Холодного.

На превеликий жаль, польський мистецький світ, не згадуючи вже про широке польське громадянство, всіми тими виставками цікавився ду-

же мало, або й зовсім ні, не знайомлючись з цілою одною ділянкою українського культурного дорібку і творчости. Нинішньою виставкою поцікавились деякі польські інтелектуальні кола мабуть виключно тому, що появилися про неї також польські афіші.

Одночасно, з вчорашнім днем (28. ц. м.), почала друкувати серію фейлєтонів п. н. „Французькі, італійські й українські малярі“ львівська „Хвиля“. Автором тієї обширної оцінки є п. Артур Лявтербах. У першому фейлєтоні займається автор виключно експонатами чужинецьких малярів, але вже у самому вступі ставиться до цілої виставки надзвичайно позитивно. Нинішню виставку називає просто „сензаційною імпрезою“ та признає, що „відвідання сальону в Українськім Музею принесе велику емоцію і багато сатисфакції усім, кого малярство цікавить хоч би у найменшім ступні“.

Нова хвиля ревізій та арештувань.

В останніх днях поліція перевела масові ревізії й арештування серед українського громадянства у Львові. Ближчі інформації, подані у попередньому числі „Діла“, сконфіскувала цензура, тому повторюємо тільки вістки, подані „Ґазетою Поранною“ п. з. „Великі арештування серед українців“. Отже читаємо: „Перед кількома днями поліція на терені тернопільського воєвідства придержала трьох учнів VII. кл. української гімназії у Львові в менті, коли хотіли перейти радянську границю. В часі слідства виявилося, що вони є членами тайного учнівського комітету в українських гімназіях, який торік на терені Львова і провінції виконав ряд актів терору й провокацій в часі шкільних свят. Зокрема придержані три втікачі були учасниками голосного торік замаху на професора укр. гімн. Кладоущака, на якого напали вечором, коли вертав до дому при вул. Курковій і тяжко його побили. Арештованих відставлено в розпорядження львівської поліції, яка розвела доходження і врешті попала на учнівську організацію, що є ячейкою ОУН, при чому арештувала 28 осіб. Поліційні доходження вже скінчені й доставили владі багато обтяжуючого матеріялу. Їх назвища держаться покищо в тайні“.

Окружного суду в Бережанах не скасують.

Міродатні чинники у Варшаві впевняють, що окружний суд у Бережанах не буде скасований.

Луначарський у Берліні.

26. вересня приїхав до Берліна з Москви бувш. нар. комісар освіти Луначарський. Кажуть, що він конферуватиме з Бріяном.

ОСТАННІ ВІСТИ

ДЕННИЙ ПОРЯДОК СОЙМУ.

28. вересня оголосили денний порядок першого засідання сойму: 1) вибір двох віцемаршалів, 2) перше читання кільканацяти уряд. проектів, з яких найважніші: проект закону, що змінює деякі постанови закону про держ. доходовий податок, проект закону, що змінює деякі постанови про час праці промислу та торговлі, проект закону про надзв. додаток до держ. доходового податку, проект закону про податок від вина, меду й пива, проект закону, що уповажнює почту, телеґрафи й телефони затягати довгоречинцеві інвестиційні позички, проект закону, що змінює деякі приписи карної процедури, проект закону про здержання карного й адміністраційного поступовання до деяких карних проступків, які досі підлягали суд. поступованню, проект закону про скасування окр. судів в Ілаві й Білій Підляській, проект закону про будову норм. торової залізниці Краків-Мехів.

АКТ ОБВИНУВАЧЕННЯ Б. БЕРЕСТЕЙСЬКИХ ВЯЗНІВ.

28. вересня на тайнім засіданні у варшавськім окр. суді розглядали спротив оборонців б. берестейських вязнів, який вони зголосили проти доріученого б. вязням акту обвинувачення. Оборона заквестіонувала компетенцію варшавського суду й домагалася, щоби справу розглядали в Кракові. Суд постановив над спротивом перейти до денного порядку. Так акт обвинувачення став правосильний.

Розправа 26. жовтня.

26. вересня пос. Ліберман і Кернік дістали завізвання на розправу на 26. жовтня в характері обвинувачених. Оборонці тих обвинувачених дістали теж візвання на розправу.

ПОВІНЬ У СХ. ГАЛИЧИНІ.

Вода в Бистриці Надвірнянській піднеслася на 40 цм., в Бистриці Солотвинській піднеслася на 80 цм., а в Дністрі біля Єзуполя на 1 м. 20 цм. У Товмаччині Дністер піднісся на 2 м. 65 цм. Опір піднісся теж, та покищо нема небезпеки.

ПРОМОВА ПРЕМ. ЛЯВАЛЯ В БЕРЛІНІ.

На принятті у французькій амбасаді в Берліні прем. Ляваль сказав, що фр. гостина в Берліні повинна творити важну дату у фр.-нім. історії. Хоч годі мати амбіцію усунення всіх непорозумінь, які ділять Францію й Німеччину, то тепер мусять задержати резерву і не торкати ще деяких тяжких справ, усеж таки бажають узяти під увагу всі можливі розвязки, щоби якнайскорше приготовити кращу будуччину для взаємин. До діла можна приступити негайно в госп. справах. Щиро бажаючи берегти інтереси Франції, старатимуться цей обовязок лучити із узглядненням домагань співпраці між народами. Бесідник запропонував нім. урядові методу. Хочуть спільно створити знаряддя фр.-нім. комітету, що вможливлював би розглядання госп. справ, які цікавлять оба народи. До Берліна бесідник приїхав як фр. прем'єр із Ар. Бріяном, як добрим робітником в ділянці мира. Стріча їх із канц. Брінінґом і мін. закорд. справ Курціюсом має велике значіння. Світ неспокійний, вибухнула небувала госп. кріза. Тому конче треба дійти до порозуміння, бо щойно воно може принести уздоровлення.

Фр.-нім. дорадний комітет представників промислу.

Підчас фр.-нім. розмов розглядали справи вуглевого, залізного, електричного й хемічного промислу. Ухвалили створити фр.-нім. дорадний комітет представників промислу. Кожна сторона вишле до комітету 6—8 заступників від роботодавців і робітників. Завданням комітету буде вишукувати засоби для покращання відносин між обома державами.

ШВЕЦІЯ ЗДЕРЖАЛА ЗОЛ. ВИПЛАТУ.

Шведський кабінет на спец. засіданні ухвалив скасувати обовязок Емісійного Банку про виміну банкнотів на золото від 28. вересня до 30. листопада.

НІМЕЦЬКО-БІЛЬШОВИЦЬКО-ЛИТОВСЬКЕ ЗБЛИЖЕННЯ?

Німецький посол у Ковні Морат виїхав у Москву. Кружляють чутки, що є це в звязку з політикою нім.-більшовицько-литовського порозуміння.

ЛЯВАЛЬ І БРІЯН У ГІНДЕНБУРҐА.

З Берліна повідомляють, що візита прем. Ляваля й мін. Бріяна у през. Гінденбурґа тревала 10 хв. Вулиці, що ними проїзджали фр. міністри, були так щільно замкнені, як у неділю підчас переїзду з залізничого двірця до гот. „Адльон“. Після візити Ляваль, Бріян, Брінінґ і Курціюс виїхали в околиці Берліна, де мали довірочні політичні конференції.

МАДЯРСЬКІ ЗАМАХОВЦІ ВТЕКЛИ ДО СРСР.

Будапештенська дирекція поліції дістала вістки, що спричинники замаху на залізницю біля Біяторбадь утекли літаком до СРСР.

ПРОТИЯПОНСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В КИТАЮ.

Кровавий напад на китайського міністра

Із Шанґаю повідомляють, що протияпонський рух у Китаю зростає. В Шанґаю учні 7 шкіл перервали науку й займаються аґітацією проти Японії. В трамваях, автобусах і т. д. є протияпонські афіші. Бойкотують японські товари.

Студенти невдоволені становищем Ліґи Націй в справі Манджурії, напали в Нанкіні на міністра закорд. справ Ванґа в його кабінеті і поранили його на всьому тілі. Міністр був би згинув, колиб не прийшла поміч. Усеж боїться за його життя.

НОВИНКИ

— **Дві цікаві конфіскати.** Останнє (217) число „Діла“ з 29. ц. м. сконфісковано за нотатку про арештування серед українців у Львові і за малий фейлєтон, посвячений памяті пок. Михайла Галущинського, втриманий весь у лірично-елегійному тоні й позбавлений якоїнебудь, навіть найменшої політичної тенденції. Це 57-а конфіската. — Другий випадок цікавої конфіскати в останніх днях, це сконфіскування 29. числа органу Українського Католицького Союзу „Мета“ (це перша взагалі конфіската того часопису) за вступну статтю п. н. „Серед крутіжу подій“, якої тенденція була звернена проти впливу невідповідальних чинників на українське громадське життя, а за скріплення довіря мас до свого проводу... Цікаво, чи суд ті дві конфіскати затвердить і які злочини добачить у згаданому панеґіричному фейлєтоні та у протинаціоналістичній статті...

— **40-ліття Т-ва „Львівський Боян“.** В цьому році святкуватиме сорокліття своєї музичної діяльности Т-во „Львівський Боян“. Виділ Т-ва рішив уладити з цього приводу великий концерт при співучасти інших Боянів. У програму його увійдуть між іншим нові твори, спеціяльно на це свято скомпоновані. Проби у „Львівському „Бояні“ пічнуться в пятницю, 2. жовтня ц. р. в год. 7.30 вечором в малій салі Музичного Т-ва ім. Лисенка та відбуватимуться що-вівтірка і пятниці в год. 7.30. Виділ Т-ва запрошує всіх своїх членів пильно ходити на проби. Нових членів на цей концерт приймається в часі кожної проби від 2. жовтня до 1. листопада ц. р.

— **Склад наглого трибуналу у Львові.** Предсідником наглого трибуналу іменований през. Антоневич, начальник карних виділів, а членами Яґодзінський і Тертіль. Їхніми заступниками є Мединський, д-р Гут і д-р Ліндет.

— **Повінь у Бесарабії.** Повідомляють з Букарешту, що після кількадневної зливи виступив з берегів Прут у Бесарабії й залив широкі області. Повінь ушкодила залізничі шляхи. Покищо нема дальших вісток.

— **Трошки статистики.** Число запротестованих векслів у серпні 1931 р. виносило в Польщі в тисячах штук 403.6 в серпні, а в липні 444.3. Сума запротестованих векслів, себто довжних грошей, виносила в липні ц. р. 109,600.000 зол. в серпні 92,400.000 зол.

— **Театр Ріжнородностей** грає ще лише кілька днів комедію Моґема „Коли вернешся“ та комедію „І що з таким зробити!“ В пробах попри „Моральність пані Дульської“ є комедія Заблоцького „Фірцик у зальотах“.

— **Влом до костела.** У Львові при вул. Личаківській вломилися злодії до костела св. Антонія. Вони поздіймали вота з образів, порозкидали чаші й інші літурґічні апарати. Розбили 3 порожні скарбонки. Забрали лише ґранатовий костельний плащ.

— **З львівської хроніки.** На вул. Казимирівській тріснула рура водопроводу й спричинила брак води в камяницях Львова. Спрагнені львовяни носять воду з криниць. — З мешкання Івана Чарнецького (Обертинських 7) зникло вбрання варт. 1600 зол. — З крамниці Кляри Ґравбарт при вул. Паненській невідомі вломники позичили товари на 400 зол. — З мешкання Льва Маєна (Коральницька 6) зникла срібна цукорничка й кримське футро варт. 2000 зол. — З ресторану Заплатової (Куркова 1) вкрав чоколяду необчисленої доси вартости В. Рудницький, якого арештували.

— **Новий „Людовий Дім“.** 20. ц. м. відбулося в Смиківцях, тернопільського повіту, посвячення польського „Людового Дому“ при співучасти представників державних урядів у Тернополі.

— **Обікража церкви.** В ночі 27. вересня невідомі злодії вломилися до церкви в Отинії, розбили шафу та вкрали 3 золоті чаші вартости 1000 зол. Злодії дісталися до церкви драбиною, яку приложили до вікна.

— **З краєвої хроніки.** В Глинянах занедужали 22 особи після спожиття мяса з убитої корови. 2 особи вже померли. — В копальні „Мазур“ фірми Ґазоліни в Дашаві біля Стрия вибухнув котел. Після трьох годин важких мук умер поранений відломками кітла Осип Скрипач. — В Махнові, біля Рави Руської, вбив невідомий злочинець 60-літню вдову Ксеню Курило. — В Погорільцях, пов. Перемишляни, арештувала поліція Тимка й Михайла Седілів за влом до

мешкання Якова Кенігсберга й крадіж коней Михайла Токарчука.

— **Завалилася стеля судової салі.** В Пйотркові завалилася підчас розправи стеля судової салі. Гук налякав всіх присутніх, які думали, що вибухнула пекольна машина. Прокуратор поставив внесення на перерву розправи, тому що присутність на салі загрожувала життю. Випадково не було людських жертв.

— **Подорож у вирій з перепонами.** До Венеції привезли на літаку 2000 ластівок із Відня. 200 ластівок не видержало труднощів подорожі, інші випустили на волю в присутности австрійського консуля. Ластівки полетіли дальше на південь. Цю подорож ластівок уладило віденське Т-во Охорони Звірят, тому, що несподівані морози не дозволяли ластівкам відлетіти до теплих країн.

— **Рекорди.** 11-літня Памеля Вількінсон вийшла на вершок гори Монт Блян і побила дотеперішній рекрод 11 і пів-літнього хлопця.

— **„Люди й свині".** Більшовицька преса повела наступ проти песи Маренева „Люди й свині". В тій песі протягом пяти дій велика свиня перебуває весь час на сцені й бурчить вдоволено, а біля неї люди бідкаються, працюють і нарікають. „Правда" найбільше невдоволена висловом, що виголошує його один із героїв: „В державі Рад значно більше піклуються свиньми ніж людьми. Зрештою заслужено..."

— **Вулькан Кракатао будиться із сну.** Знову вулькан Кракатао на індійському архіпелязі починає свою діяльність. Вибухи сягають до висоти 200 метрів, в ночі видно полумя вогню, який видобувається з кратеру.

— **Приватний дарунок рятує Анґлію.** Повідомляють з Льондону, що один з найбогатших володарів світу, магараджа Гайдерабаду подарував Анґлії свою золоту скарбницю, виповнену дороцінностями, вартости 300,000.000 дол.

— **За чиї гроші відбуваються державні перевороти в Афґаністані?** В Кабулі відбулося отворення 1-ого афганського парляменту, на якому виголосив промову король Надір. Він заявив, що здобув афганський престіл не лише з божою поміччю, але також завдячує це урядам деяких европейських держав. Анґлійський уряд подарував королеві міліон фунтів штерлінґів, 10.000 крісів і 5 міліонів набоїв. Франція і Німеччина допомогли йому кредитовою продажю зброї.

— **Піклуються циганами в Чехословаччині.** В Ужгороді відчинили недавно школу для циганських дітей, а в Кошицях циганську купальню. Чеська влада задумує заложити захоронку для циганських дітей і циганський театр у Кошицях.

— **Навіть коні тікають з червоного раю.** Більшовицька влада жадає від Польщі видання „втікачів" — 6 коней, які перейшли кордон в околиці Дзісни.

— **„Американські" звичаї.** Наводимо кілька цікавих вісток з „Разсвету", російського часопису, що виходить у Шікаго: „Мексико. — Відкрили змову на життя губернатора провінції Вера Круз й заговірщиків арештували, були це католицькі проповідники. У звязку з тим можуть закрити кілька католицьких церков у провінції Вера Круз". Це досить льоґічно закривати церкви за провини окремих людей. „Вашинґтон. — Учений Мур Гогарт заявляє, що людству загрожує велика небезпека з боку... насікомих. В останні роки, заявляє Гогарт, скількість насікомих значно збільшилася і коли не буде зроблено охоронних засобів, вони зметуть... людство з лиця землі". Ще краща „квітка" подає вістку з Льондону, що Троцький за дозволом більшовицької влади узброїть москалів, турків, перзів і індійців та вирушить з ними на завойовання Індій.

— **Свято поезії в Японії.** Так описує це свято поет Сенегару Оїма, трикратний побідник на конкурсі. В 10. год. ранку в салі Фенікса палати мікада збираються судді й запрошені гості. Входить мікадо, попереджує його почесна дружина. Провадять її міністри, за ними йдуть члени цісарської сімї, архикнязі й цісарева. Щойно за ними поступає з повагою мікадо. Вірші, призначені на виголошення, переписані на гарно різьблених, вмисне для тієї мети приготованих табличках, т. зв. „сузурі-бута". Вірші мікада й членів його сімї написані на окремих табличках. Порядок відчитування віршів противний до їх вартости: починають від найгіршого, найкращий читають на закінчення. Гасло до виголошування дає „токуші", королівський лектор. На його знак „гас-сці" відчитує співучим голосом першу стрічку вірша й передає вірш „коші", який відчитує цілий вірш монотонним голосом. Після виголошення вірша через „коші" чотирьох співаків співають його мельодійним голосом, опісля віддають табличку мікадові. Так діється з віршами звичайних смертників. Хоч би навіть жреців і міністрів. Якщо на святі О-Ута-Кай є вірші члена сімї мікада, то „коші" й співаки повторюють пісні двічі, вірш цісаревої тричі, а вірш мікада пять разів. Звичай вимагає, що на гасло „токуші" відчитати вірш мікада „коші" відмовлявся пять разів, заявляючи, що він негідний такої почести. Щойно на виразний наказ зверхника зачинає „коші" виголошувати вірш. Після закінчення свята мікадо складає побідникові побажання й покидає салю, а гості остаються на пирі, уладженому цісаревою. Побідник змагань одержує почесну назву Цісарського Поета й носить її аж до слідуючого року. — Так виглядає О-Ута-Кай, велике свято японської поезії; цікаво, як виглядало би воно в нас.

— **Чому жінки не повинні мати кишень в одежі?** Нюйорська „Трибуна" уладила таку анкету й одержала таку відповідь: „Мущини носять у своїх кишенях папіроси, напитки й... компромітуючі листи, з причини тих останніх голос самозберіґливости каже жінкам відмовлятися від кишень".

Відозви й комун'кати.

ВІДОЗВА ДО УКРАЇНЦІВ В НІМЕЧЧИНІ.

Клюб „Україна" в Гамбурзі, як одна з найстарших українських організацій в Німеччині (рік заложення 1908), звертається до всіх українців, що проживають у Німеччині, з зазивом вступити в члени Клюбу. Ціль Клюбу є згуртувати всіх українців на терені німецької держави в одно велике, морально і матеріяльно сильне товариство, яке моглоб успішно боронити прав своїх членів і вступатися за ними в урядах, запобігати їх видаленню з границь Німеччини, інтервенювати в урядах у справах видачі „бефраюнґсшайнів" і інших потрібних на побут в Німеччині паперів, допомогати їм у вишуканні праці, запомагати по змозі матеріяльно в разі потреби, надсилати правильно часописи і книжки й запобігати їх винародовлюванню.

Клюб „Україна" в Гамбурзі є орґанізацією аполітичною і безпартійною. Членом Клюбу може бути кожний українець і кожна українка без огляду на свою партійну приналежність і політичне переконання, оскільки почувають себе в першій мірі українцями. Осіб, що були карані за карні проступки або злочини, в члени не приймається.

Одноразове вписове виносить 2 марки від особи, а місячна членська вкладка 1 марку. За час безробіття членів увільняється від плачення вкладок. По надісланню вписового і першої місячної вкладки та по затвердженню приняття в члени Видiлом Клюбу одержить нововписаний членську леґітимацію з фотоґрафією і з того часу починає користуватися всіма правами члена.

На відповідь просимо долучити почтові марки.

Клюб „Україна" в Гамбурзі.
(Hamburg I., Hühnerposten 13.)

Зі судової салі.

КОНЕЦЬ РОЗПРАВИ МИГУЛА І ТОВ.

Подаємо ближчі подробиці про хід процесу проти Мигула і тов., що в суботу пізним вечором покінчився засудженням більшости обвинувачених.

В пятницю після полудня і в суботу рано переслухувано дальше свідків, покликаних обороною і декількох свідків прокуратора. На загал зізнавали відтяжуючо для обвинувачених.

Після замкнення доказового поступовання прийшов до голосу **прокуратор.** Попираючи вповні акт обвинувачення виясняє, що у Гряді це звичайний підпал, зате минулорічний підпал стирт в Удновi це зорганізований вчинок людей, що поклали собі за завдання ширити спустошення. Цей вчинок слід підтягнути під кваліфікований підпал, „підпал в банді" — як каже кодекс і загрожує карою смерти.

У „Сурмі" цей підпал є занотований як робота „УВО". Дальше полемізує прокуратор з виводами оборонців на попередніх розправах про суть головної зради. М. ін. старається збити закиди оборони про перестарілу букву закона, якою велять судити нові прояви життя; наводить при тому новіші кодекси, які не ріжняться богато від австрійського карного кодексу, хоч признає, що польський проект карного закону ріжниться від нього.

Щодо биття, то не оспорює цього факту чи там не входить у ближчий його розгляд, бо якщо були такі випадки, то винні будуть потягнені до відповідальности.

Опісля говорить **д-р Шухевич.** В одногодинній промові, у строго правничих виводах займається оборонець правною конструкцією 166 параграфу кар. закона, що говорить про підпал та його ріжні роди, загрожені вищою або нижчою карою. Акт обвинувачення говорить про підпал в Удновi, а такий підпал грозить спричинникам карою смерти. У цьому випадку грозить вона обвинуваченим Левицькому, Лампіці і Пецові. Марево її не стоїть перед Мигулом тільки тому, що він ще малолітний. Оборонець застановляючись над конструкцією банди такою, якою вона є у карному кодексі, та наводячи оречення Найв. Суду у Відні, яке виясняє, що до підпалу в банді треба більшої кількости осіб, що фактично на місці ділають і що ширять спустошення, доказує, що тут не може бути мови про підпал у банді, хіба тільки звичайний підпал.

Дальше застановляється над виною підсудних Левицького і Паленицького. Як щодо першого так і другого є закид приналежности до УВО, хоч ані вони до цего не признались, ані не виказало їм цего судове поступовання. І тому в імя слів Пушкіна, який колись сказав, що якщо признання є доказом вини, то заперечення повинно бути доказом невинности, а прецінь оба обвинувачені признаючися до підпалу на поліції, заперечили свою приналежність до УВО. Вкінці просить счеркнути з питань зворот „у банді", як нічим не умотивований.

Після полудневої перерви забрав голос адв. д-р **Ганкевич,** який звертаючись до суддів присяглих м. ін. сказав:

Так якось склалося, що ми майже цілий місяць були разом в тій салі. І коли би на лавці слухачів сидів якийсь чужинець, мусів би був дійти до переконання, що або несслушні є всі нарікання українців тут і там в Европі на своє покривдження, бо цілий місяць виступали тут тільки українці, а членів польського чи жидівського народу тут не було. Виходило би, що не покривджені, а управілейовані є українці, бо до цеї салі не допускають нікого. На жаль це тільки privilegium odiosum. Або мусів би дійти до іншого висновку, що населення цього краю складається із самих злочинців-українців та самих чесних поляків і жидів. Перед вашими очима пересунувся молодий селянський посол Кохан, якому акт обвинувачення закинув цілу масу злочинів з §§ 58., 65. та інших, пересунувся Заяць, що до злочину мав „признатися", а якого ви увільнили, пересунулися молоді хлопці з Коломиї і Стрия, обтяжені також злочином з § 58. і врешті нинішні. Ви пережили разом з нами не якийсь малий епізод, але справді важний момент із теперішнього життя українського громадянства. І мимохіть виринає питання, чи правдою є те, що сказав шановний п. прокуратор, що страшна є „moral insanity" української молоді і страшною є діяльність УВО, яка за всяку ціну хоче недопустити до цього, щоби „русин" почувався тут добре? Чи справді так є, чи справді це все є причиною чи наслідком? Чи справді політичний злочин є індивідуальним ділом поодиноких злочинців, чи може це якесь суспільне явище. На це відповів вже дуже ясно відомий проф. Людвик Гумпльович: „Хай соціольоґія зверне передовсім увагу на злочин як на витвір суспільности, щоби законодавцям нашим, які цілий свій спрят зуживають на винайдення найбільш рафінованих кар, врешті також раз засяла правда, що караємо злочини тому, що відчуваємо потребу скинення на когось вини і таким робом самим собі приносимо пільґу". Або проф. д-р Адам Еттінґер, який каже, що „коли злочин повторюється, то він є хронічною, глибоко закоріненою соціяльною хоробою, якої не можна усунути ні безмірною жертвою із свободи і життя самих виконавців, ні коштом репресій, шкід і страт з боку суспільности". І чи тут в даному випадку не стрічаємося з обявом такої суспіль-

ної хороби? Не можу не пригадати вам тут слів нашого варшавського товариша, адвоката Смяровського, з яким я боронив свого часу українських послів, де він звертаючися до суддів поляків, сказав, що воно так справді є. Коли щиро і без облуди розглянемо взаємини двох народів, які мешкають на окраїнах Річипосполитої, чи можемо прийти до заключення, що тільки один із них є переповнений відразою і нехіттю, а другий є повний тільки доброї волі, приязних почувань і стремлінь до гармонійного співжиття в мирі і згоді? Чи справді так є? Чи справді українці це вороги, злочинці, що уважають в кожному полякові ворога і як Мигул палять стирти тільки тому, що це власність ворога-поляка, а поляки добрі, приязні і дають всі блага? Це проблема, яку присяглі судді мусять глибоко розважити, це основа й нинішнього процесу і присяглі судді, видаючи вердикт, мусять дуже совісно, докладно і дуже чесно на це відповісти.

Опісля оборонець переходить до справи своїх трьох клієнтів Лампіки, Пеца і Кухти і доказує, що щодо злочину підпалу, то крім їх нібито признання ніяких інших доказів нема, а щодо злочину головної зради, то акт обвинувачення не навів ні одного конкретного доказу. Вкінці апелює, щоби звільнити обвинувачених від закиду за злочин підпалу в банді безоглядно, а щодо злочину головної зради і звичайного підпалу хай розважать добре в своїй совісти.

Оборонець д-р **Старосольський** у своїй промові повній глибоких, життевих прав, віддав знаменито душу обвинувачених та атмосферу минулорічних підпалів. Займаючись трьома останніми обвинуваченими: Паленицьким, Лахманом і Соколом, каже, що вони поза тим, що їх поміщено спільно з іншими в акті обвинувачення, не мають нічого спільного з цілою справою. Це впрочім виказав процес. Взагалі весь акт обвинувачення збудовано на анонімах, які є тою канвою, на якій виготовано вину обвинувачених. Що до підпалу в Гряді, то покликується м. ін. на зізнання господині Мигула, що подала докладне алібі Мигула, яке виключує причасність М. у підпалі в Гряді. Зате участи Мигула у другому підпалі в Уднові не оспорює, а тим самим його признання, але покликується на рішення Найв. Суду, яке перекреслює кардинальну тезу п. прокуратора про підпал в банді.

Після промов оборонців, трибунал удався на нараду. Вислідом її було заперечення головного питання про підпал в банді, а зате потверджено питання щодо головної зради і звичайного підпалу обвинувачених за виїмком Сокола і Кухти, яких вину в обох випадках заперечено.

Трибунал виміряв на підставі цього вердикту **І. Мигулові кару 10 літ важкої тюрми. Левицькому 8 літ, Лампіці 6 літ, а Пецові, Паленицькому і Лахманові по 3 роки важкої тюрми.**

Обв. Сокіл і Кухта вийшли на волю.

ПРИСУД СМЕРТИ В БЕРЕЖАНАХ.

Суд присяглих у Бережанах засудив Вол. Головінського, обв. в убивстві Софії Микетин із Зарваниці (пов. Підгайці) на кару смерти (шибеницю). Оборона внесла касацію.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

АТЛЯС „САМООСВІТИ", збірник географічних мап, статистичних таблиць та краєвидів. Для самонавчання і школи. Ціна 60 сот. Львів серпень 1931. ч. 21. Видавництва „Самоосвіти".

ЖУРНАЛИ.

ШЛЯХ ВИХОВАННЯ Й НАВЧАННЯ педаґоґічно-методичний місячник. Рік V. Львів, вересень 1931 р. Ч. 7.

НОВА ЕРА, THE NEW ERA MAGAZINE, популярний місячник. Ч. 1—4. Р. І. 1931. Canora, Box 262, Sask. U. S. A.

ПРОГРАМА ВИКЛАДІВ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ в зимовім півроці 1931/32. Державна Друкарня в Празі 1931 р.

КООПЕРАТИВНІ ВІСТІ, економічно-кооперативний двохтижневик. Рік І. Львів, 15. вересня 1931. Ч. 13. Після конфіскати другий наклад.

ТЕХНІЧНІ ВІСТИ, орґан Українського Технічного Товариства. Двомісячник. Р. VII. Ч. 5. Львів, 1. вересня 1931.

МОЛОДІ РОБІТНИКИ, ч. 3—4. Вересень-жовтень 1931. Львів, вул. Ходоровського ч. 3.

PRZEGLĄD SPOŁECZNY, місячник присвячений справам громадської праці й опіки над молоддю. Р. V. Ч. IX. вересень 1931.

MORZE, organ ligi morskiej i kolonjalnej Zesz. 9. wrzesień 1931.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Нечинний.

Театр Ріжнородностей:

Вівторок. 29. вересня год. 7·30 веч. „Коли вернешся?".

Середа 30. вересня, година 7·30 веч „І що з таким зробити?"

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Наречена з льотерії" (Джанета Мекдональд).

ЛЕВ: „Мін-Той" (Торговля живим товаром у Китаю.)

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Веселий поручник" (Моріс Шеваліє.)

МІРАЖ: „Графиня Парижа".

ОАЗА: Звукова фільма „Король промаків".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Чар танга".

ПАН: „Індійська гробниця".

ПАСАЖ: „Атака цепелінів на Льондон" (Підтяті крила) й додатки.

ПРОМІНЬ: „Флірт із небішником".

СОНЦЕ: „Під прапором кохання" і 2-актова комедія.

СТИЛЕВЕ: „Студент із Праги" та звукова комедія".

ХИМЕРА: „Жінка, яка ніколи не забудеться" (Ліль Даговер, Іван Петрович).

УТІХА: „Шалений Індець", „Жінка з бруку" (Люпе Велез).

Програма радіо.

Середа 30. вересня 1931.

Кенігсберг (217,1) 18·30 Давна музика вокальна і камеральна. **Липськ** (259,3) 19·30 „Крицевий кінь", оп. Обера. **Моравська Острава** (263,4) 18·25 Концерт радіоорх. **Братислава** (278,8) Форт. речитаЛь. **Бреслявa** (325) 17·30 Година Мендельзона. **Брно** (341,7) 19·05 Російські мельодії й танці. **Гамбург** (372,2) 16·30 Серенада (Бравс. Фахс, Андре). 20·00 Концерт. **Букарешт** (394,2) 21·45 Скрипк. речиталь 22·15 Форт. речиталь. **Берлін** (419) 20·30 Европейський концерт. **Харків** (426) 15·00, 20·00 Концерт. **Стокгольм** (435,4) 20·30 Европейський концерт з Берліна. **Рим** (441,2) 21·00 „Норма", оп. Белліні. **Гельсінгфорс** (453,2) 19·30 Співацький концерт. **Прага** (486,2) 19·20 Популярний вечір. 20·30 Европейський концерт з Берліна. **Відень** (516,4) 19·30 Симф. джез. 20·30 Міжнар. концерт з Берл. **Рига** (524,5) 21·30 Славні тенори. **Мінхен** (532,9) 20·00 Веселий вечір. **Будапешт** (550,5) 17·30 Концерт солістів. 19·30 Мадярські пісні. **Ленінград** (1000) 19·00 Концерт. **Калюндборг** (1153,8) 20·10 Оперова музика, 24·00 Ратушеві дзвони. **Москва** (1481) 16·15 Концерт, 20·30 Відчит.

Четвер 1. жовтня 1931.

Кенігсберг (217,1) 19·30 Народні пісні (муж. хор). **Липськ** (259,3) 19·31 Симф. концерт. **Моравська Острава** (263,4) 18·30 Акордіон. **Бреслява** (325) 16·00 Пісні Шумана і Брамса. **Брно** (341,7) 21·30 Форт. речит. (Барвінський, Ліст, Аренський). **Букарешт** (394,2) 17·00 Румунська музика. 21·00 Симф. конц. **Берлін** (419) 16·30 Еспанські пісні. 19·30 „Мекбет", оп. Верді. **Харків** (426) 15.00, 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 21·00 Симф. концерт. **Прага** (486,2) 22·15 Органова музика (з кіна Беранек). **Міляно** (500,8) 20·45 Опера **Відень** (516,4) 19·15 Симф. квартет **Мінхен** (532,9) 20·30 „Німецьке рококо" вок.-муз. авдиція. **Будапешт** (550,5) 19·15 Циган. музика, 20·30 Конц. опер. орх. **Ослъо** (1071,4) 22·05 Голяндська музика. **Ленінград** (1000) 18·00 Оперова музика **Калюндборг** (1153,8) 20·10 Симф. концерт. **Москва** (1481) 19·30 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа 30. вересня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Астрон. час. 12·10, 16·30 Музика з ґрам плит. 13·10, 14·50 Комунікати. 15·25 Огляд найновіших видань. 16·00 Програма для дітей. 16·50 Радіохроніка. 17·10 „Зїзд звізд", фейл. 17·35 Відчит 18·00 Концерт з Варшави. 19·00 Всячина. 19·20, 19·40, 19·55—20·10 Комунікати. 20·15 Музична гутірка. 20·30 Тр. з Берліна, Европейський концерт. 23·00—24·00 Музика з Варшави

Четвер 1. жовтня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Астрономічний час 12·10, 15·10, 16·10, 17·10, 17·30, 19·25, 19·45 Музика з ґрамофонових плит. 12·35 Шкільний концерт з варшавської фільгармонії. 14·50 Господарський комунікат. 15·25 „Про жінку добре вбрану", виголосить В. Добжанська. 15·45 Летунський куток. 16·50 „Полягді в леґіонах", майр. Лішінський. 17·15 „Суспільна служба і школи суспільної праці", відчит. 17·35 „Дідичність у вихованні", проф. Годлевський. 18·00 Тр. з Вар. Камеральний концерт. 19·00 Всячина 19·20 Комунікат про плекання коней. 19·30 „Початок шкільної науки в 1550 р. у Львові", д-р Скочек. 19·50 19·55, 20·00, 20·10. Комунікати. 20·15 Орхестральна музика. 21·30 „Повість Монтмартру". 22·00 „З галерії володкит парнасістів, фейл. 22·15—22·25 Комунікати. 22·30 Тр. з Вильна. Концерт. 23·05—24·00 Танкова музика з „Брістоль" у Львові.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Виділ Товариства Прихильників Осьвіти у Львові подає до загального відома, що вулична збірка на „Допомоговий Фонд Українського Студентства" в дні 21. вересня ц. р. принесла **суму 1.480·37 золотих.** При цій нагоді Виділ Товариства складає щиру подяку ВП. Паням за цінний труд коло зорганізування і переведення збірки. — За Виділ Товариства: **Володимир Децикевич** вр. голова; **Орест Гладкий** вр. секретар

Управа Української Порадні Матерей і Дітей просить Громадянство явитися численно на відчит

Д-ра СЕНА ФІЛЯСА
„МАТИ ВОРОГОМ СВОЄЇ ДИТИНИ", який відбудеться в суботу дня 3. X. (жовтня) 1931 р. в салі тов. „БЕСІДА" в год. 18·30 (6·30 вечором). 1—2

— **Український Наддніпрянський Театр Дир. М. Карабіневича.**

СТОПНІЦА:
29/IX „Гриць".
31/IX „Маруся Богуславка".
1/X „Вій".
2/X „Воскресення".

БУСК:
3/X „Гриць".
4/X „Вій".
5/X „Запорожець".
6/X „Аза".

Театр у скорім часі **обїде Галичину і Волинь з найновішим репертуаром:** „Сорочинський Ярмарок", „Бар-Кохба", і „Ленін".

Український театр під адм. проводом І. Волощука.

ЯРОСЛАВ:
29. IX. Ой не ходи Грицю.

ПЕРЕВОРСК:
30. IX. Хмара.
1. X. Ой не ходи Грицю.
2. X Циганка Аза.

З Переворска у своїм турне вступить театр на 2 вистави до Перемишля. Репертуар буде оголошений в часописах.

За редакцію відповідає Олександер Костик.

Видає Видавнича Спілка „Діло"

З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів. Ринок 10